

ПРЕГЛЕД ГЕОГРАФСКЕ ЛИТЕРАТУРЕ И ГЕОГРАФСКА БИБЛИОГРАФИЈА

Dr. E. Nowack: Die Fortschritte in der morphologischen Kenntnis der Balkanhalbinsel (1915—1925). (Zeitschrift für Geomorphologie. Band II. — 1926. с. 97—132.)

Е. Новак, професор Геологије на Високој Техничкој Школи у Бечу и један од новијих испитивача Арбаније, дао је у овом реферату преглед геоморфолошких испитивања Балканског Полуострва у деценији 1915—1925. Од геолошких проучавања обухватио је само она чији резултати могу послужити као подлога за геоморфолошка испитивања или имају у опште значаја за Геоморфологију. Новак се задржао на деценији 1915—1925., јер она представља периоду врло интензивног геоморфолошког и геолошког проучавања Балканског Полуострва. Може се слободно рећи, да се ни у једној деценији, која јој предходи, није овде стекао толики број испитивача; нема скоро ни једне велике области Полуострва која није тада проучавана.

За нас је овај преглед од значаја; био би још од далеко већег интереса да је референт бар у главним линијама обухватио и ранија проучавања или дао синтетички преглед ранијих геоморфолошких знања о Балканском Полуострву.

По Новаку, геоморфолошка испитивања поменуте деценије представљају огроман напредак у геоморфолошком познавању Балканског Полуострва. Многи геоморфолошки и тектонски проблеми Полуострва (суббалканска плиоценска река, сучељавање динарске и пиндско-шарске системе и т. д.) морају се на основу ових проучавања друкчије схватити. У опште Новак даје врло велики значај овим испитивањима а нарочито онима, која су вршили испитивачи централних сила за време Рата. Последња, по њему, чине епоху у геоморфолошком и геолошком проучавању Полуострва. Ми се, међутим, не можемо потпуно сложити са Новаком. Та су испитивања била многобројна, и бавила се кашто врло интересантним проблемима, али нису дала увек много новог. Постављени су, истина, многи проблеми али нису сви у суштини нови. Резултати проучавања немају увек онако велики значај као што им Новак приписује. Тако на пр. Новак вели да Кребсова испитивања у Србији представљају „највећи напредак у нашем геоморфолошком познавању Балканског Полуострва“. Међутим, познато је да Кребс, осим извесних допуна ранијим проматрањима, није изнео скоро ништа новог.¹

¹ Види реферате о Кребсовом делу (Beiträge zur Geographie Rasciens) г. г. Јована Жујовића (Геолошки Анали Балканског Полуострва књ. VIII/1. Београд 1925. стр. 160) и П. С. Јовановића (Гласник Географског Друштва св. 9. Београд 1923 стр. 135—38 и св. 12. Београд 1926 стр. 166—7.)

Исти значај имају и проучавања Р. Телегда о плавској области. Међутим Косматова су проучавања несумњиво унела нових схватања о тектоници централног дела Балканског Полуострва, као и В. Пенкова о геологији и геоморфологији крајњег Југоистока Полуострва са мореузима.

По нашем схватању проучавања која су извршена после рата представљају такође знатан напредак у геоморфолошком познавању Балканског Полуострва. Да наведемо само Цвијићеве дефинитивне резултате о абразионим и флувијалним површима у северном и западном делу Полуострва, Буркарова и Новакова проучавања о Геологији и Геоморфологији Арбаније, Маулова о Пелопонезу. Поред тога и домаћи испитивачи развили су интензиван рад. Овај је Новаку, због језика, највећим делом остао непознат. Због тога његов реферат и није потпун у колико се тиче резултата проучавања у другом одсеку обухваћене деценије. Тај рад, међутим, није мали. Колико су у њему учествовали само наши испитивачи јасно показују послератне свеске Гласника Географског Друштва и Геолошких Анала, које су у многоме испуњене резултатима ових испитивања.

И поред тежње да се што јаче нагласи рад извесних испитивача и њихови резултати нарочито истакну према ранијим резултатима домаћих испитивача, овај Новаков преглед указује у главним потезима колико је у последње време одмакло наше геоморфолошко познавање Балканског Полуострва.

С. М. Милојевић.

Gustavo Cumin: Appunti geologici e morfologici sul gruppo del M. Nevoso (L'Universo, Anno VII, Num. 11, Firenze 1926, стр. 901—914.)

Снежник лежи на југоисточној ивици површи Пивке. Ова се површ простире у правцу југоисток између долине Тимава и Циркничког Језера. Највиши врх на Снежнику (Велики Снежник) висок је 1796 м.

Снежник се састоји понајвише од кречњака и доломита, који потичу од средњег тријаса до горњег еоцена, а можда и олигоцена. Област је карактеристична због својих асиметричких бора са нагибом већином према југо-западу. Сама површ је оивичена венцима. Морфолошки облици условљени су тектонском структуром и ерозијом атмосферских талоба. Флувијална и глацијална ерозија минималне су, карсни феномени развијени су врло добро. Вртаче се одликују великим димензијама; неке су спојене у увале а неке претворене у карсна језера. Стране површи, које се спуштају према долини Тимава, подлежу флувијалној ерозији; због тога се на тој страни развила нарочита површинска хидрографија.

Аутор је, сем својих опажања, употребио и важније радове о овој области. Овом савесно израђеном раду додати су геолошка карта, две типичне слике и геолошка таблица.

Штета је што италијански научни радници не избегавају грешке које у науци нису допуштене. Италијанска администрација унаказила је наша топографска имена, па их тако унаказана употребљују и италијански научници у својим радовима. Још би се могло оправдати, што су од Снежника направили Monte Nevoso, али је против сваког научног принципа што од „Трново“ стварају „Торкнова“, и од „Подкрај“ „Potograie“, и тако покушавају да утру траг правој топономастици, т. ј. оној која у народу живи и која се свуда у свету узима као једино тачна.

И. Синдик.